

se toraj pred Bogom celó nevredne storimo, da bi mógli do-
brote ali zasluženja svojega bližnjega deležni biti.

b) Nevošljivca pa ne samo kazen zavolj zgube gnade božje, ampak še druga hujša kazen pričakuje, to je, on ne zgubi samo deležnosti dobrih del svojega bližnjega, ampak se tudi še drugih gnad pred Bogom nevrednega stori. Bog mu tako rekoč vse gnade odvzame, in ravno zato še le obilnejše gnade temu deli, komur je kdo nevošljiv — po spričevanji večne resnice, ki pravi: „Kdor nima, mu bo še to odvzeto, kar ima, in se bo njemu dalo, kdor ima, da bode še več imel“.

Tako popisuj, ljubi učnik, mladini obedvojno nevošljivost, to gerdobno hudičevo pregreho, ktera z drugimi pregrehami vred današnje dni bolj od vseh drugih časov na svetu gospo-
dari, ter stori serca človeške tukaj in v večnosti silno nesrečne.

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Ko je bila šolskim komisijam naročena skerb za šole, naloženo jim je tudi bilo, da naj dobé potrebnih zavodov; izročili so jim troje zapisnikov, iz katerih naj posnamejo, kakšnih potov in sredstev posluževali so se v Avstrii nad in pod Anizo in na Marskem, da bi dobili prihodkov za šolske zavode. Kakor popred na Dunaji, tako so sedaj iskali vsakoršnih virov, iz katerih bi se pretakal denar v šolski zavod, kateri ga je bil tako močno potreben.

Kar dan današnji naj bolj naravno imamo, tega so se ogibali takrat po vsaki ceni, to je namreč, da bi tisti dajali za šole, ki imajo korist iz njih, namreč starši in otroci.

Ako pa neposrednje niso tirjali davkov od ljudi za šolstvo, skušali so pa to doseči po ovinkih. Obkladali so z davki bale, plesisča, komedije in še celó keglisča. Ne le pri veselicah, tudi pri mertvasčinah iskali so denarja za šole.

Naj bolj poželjivo gledali so, kakor tudi poprej na Dunaji, na cerkveno premoženje in na cerkvene prihodke. Povsod so se pred drugim ozirali na škofe in prelate, samostane in vstave. Vendar ni cesarica terpela, da bi se kaj nakladalo temu, ki ni privolil, ktereга je kaj zadevalo. Posamesne cerkve, pa tudi bratovščine, ktere so ta čas imele veliko denarjev, morale

bi dajati za šolstvo. Rzsodila je pa cesarica to reč 10. svečana l. 1775., ter je rekla, da od tega, kar bratovsčinam ostaja, sme se tretji del porabiti za šolstvo; kar pa cerkveni denar zadeva, zaslišati se mora poprej patron in škof, kterima naj se korist te naprave dobro k sercu priveže.

In tega načela deržali so se za naprej zmirom, kolikorkrat so imenovali bratovsčini denar in cerkveno premoženje. V šolski zalog jemati bi se mogel tudi dobiček iz založništva za normalne šole.

Ker so bili šolski zavodi še slabi in so malo prihodkov imeli, terdili so nekteri, da je prezgodaj šolstvo razširjati po vseh deželah. Bili so namreč nekteri, kteri so terdili, da naj se vse šolstvo iz javnih prihodkov napravi, ravno kakor vojaštvo. Drugi pa so rekli, da morajo za šole tisti skerbeti, ki imajo prid od njih, in le tam, kjer zmagati ne morejo sami, naj se jim, pa le izjemavno in začasno, iz očitnih zavodov pomaga. Le take šole, od kterih ima cela dežela korist, in kterih delavnost presega krajine meje, naj se preskerbujejo iz javnih pripomočkov — ali vse, ali pa večidel. Take šole so razun normalne šole tudi glavne šole, kterih naloga je bila zboljšano šolstvo razširjati po deželi. Pri vsem tem pa je vendar primanjkovalo denarjev, tako, da so mogli zadovoljni biti, da se je v nekterih krajih le kaj malega začelo, ker so le toliko mogli napredovati, kolikor je denar pripustil.

V večjih krajih dajale so prostor glavnim šolam gimnazije, kterih so sedaj veliko popustili, ne le samo jezuitarskih, ampak tudi družih redov. Bili so pa to večidel revne gimnazije; dva, večkrat tudi eden učenik podučeval je po štirih razredih. Namesto tih nastopile naj bi glavne šole.

Ni pa šlo povsod tako berzno, kakor bi bili radi; v večjih krajih zadovoljni bili so, da so le nekaj dosegli. Za Kranjsko nasvetoval je grof Torres 5 glavnih šol: V Kranji, Kamniku, Loki, Idriji in v Radolici; dvorna pisarnica je to privolila; dokler se pa dobi učnikov in denarja, naj se napravijo le dobre trivialne šole. V nekterih krajih so pa redovom kar zapovedovali, da morajo šole prevzeti.

Razun glavnih šol napravljali so po mestih tako imenovane mestne šole, ker rekli so, da ne kaže, da bi se vsi otroci pošiljali v normalne šole, sicer bi bile v prvih razredih preveč napolnjene. Grof Torres pustil je v Gorici razun normalne šole tudi mestno

šole, v katero naj se jemljejo otroci iz predmestja in okolice; vodja ji je bil vodja normalne šole Helverding.

Po večjih mestih spoznali so tudi potrebo, da se napravijo posebne dekliške šole. Že poprej pa so bile po nunskih samostanih dekliške šole, in tako je tudi za naprej ostalo, kakor je dvorna kancelija v zadevah Uršulinaric, bivajočih v Ljubljani, določila. Na Reki dala je cesarica 20000 gold., da se je samostan Benediktinaric pripravil za dekliške šole. Vendar pa šole prejemati niso silili nun, katerim to njih red ne pripusča. Nune pa, ktere so šole imele, poprijeti so se mogle nove metode, in vodja normalne šole ogledavat bi imel po njihovih učilnicah. Felbiger pripoveduje, da je bila gospodičina Kohllöffel — tako je zapovedala cesarica — na Dunaji v novi metodi dobro podučena in potem bila poslana na cesarske stroške v Ljubljano, Reko in v Gorico podučevat redovnice v novi metodi. Odgojevanje po dekliških šolah opirati bi se imelo, kakor pri dečkih, na materni jezik, in cesarica ni terpela, da bi gospodičine v nekem samostanu glavnega mesta iz namena, da bi se francosko dobro naučile, nemški jezik zanemarjale. In tako so bile v začetku osemdesetih let v mnogih krajih normalno vredjene dekliške šole.

(Dalje prth.)

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

XX.

Sklanjanje prilogov.

Prilogi so povedavni (aussagend) ali priloživni (beigefügt). „Uč. T.“ st. 133.) Govorili bomo tukaj od priloživnih prilogov, tedaj takih, kateri so v neposrednji zvezi z imenom.

V nemškem stoji pred prilogom *a*) določivni spolovnik, ali pa besede, ktere imajo enake končnice, pa ne enakega pomena kakor določivni spolovnik, in ime se takrat šibko sklanja; *b*) nedoločivni spolovnik, tedaj se prilog deloma šibko, deloma krepko sklanja. *c*) ali pred prilogom ne stoji ne določivni pa tudi ne nedoločivni spolovnik, ali pa kakšna druga besedica, in prilog se krepko sklanja.

V slovenskem pa tukaj ne delamo razločka, razun v 1. sklonu ed. št. pri moškem spolu, ker se reče: Dobri mož, der